

Відгук

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента кафедри менеджменту охорони здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця Титикало Романа Сергійовича, на дисертацію Олейнікової Тамари Володимирівни на тему: «Адміністративно – правове регулювання підвищення кваліфікації та атестації медичних працівників», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження:

Реформування системи охорони здоров'я України супроводжується істотними змінами у підходах до професійної підготовки медичних працівників, організації їх безперервного професійного розвитку та оцінювання професійної компетентності. У сучасних умовах підвищення кваліфікації та атестація медичних працівників перестали бути виключно освітніми процедурами, а набули ознак важливих адміністративно-правових інструментів забезпечення належної якості медичної допомоги, реалізації права громадян на охорону здоров'я та гарантування професійної відповідальності медичних працівників.

Особливої актуальності досліджувана проблематика набуває в умовах триваючої трансформації національної системи охорони здоров'я, цифровізації адміністративних процедур, запровадження нових моделей безперервного професійного розвитку, а також необхідності гармонізації українського законодавства із правом Європейського Союзу та міжнародними стандартами професійної діяльності медичних працівників. Практика застосування чинного законодавства свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із фрагментарністю нормативного регулювання, недостатньою визначеністю окремих адміністративних процедур, неоднозначністю підходів до оцінювання професійної компетентності та розмежування повноважень суб'єктів публічного адміністрування у відповідній сфері.

Особливого значення зазначені питання набувають і в умовах правового режиму воєнного стану, коли державі необхідно одночасно забезпечити безперервність функціонування системи охорони здоров'я, доступ медичних працівників до професійного розвитку, належний рівень кваліфікації медичного персоналу та збереження високих стандартів медичної допомоги. Саме тому пошук сучасних адміністративно-правових механізмів удосконалення підвищення кваліфікації та атестації медичних працівників є не лише науково обґрунтованим, а й має важливе практичне значення.

Позитивної оцінки заслуговує те, що автор комплексно дослідив адміністративно-правове регулювання підвищення кваліфікації та атестації медичних працівників крізь призму взаємодії законодавства у сферах охорони здоров'я, освіти та публічного управління, поєднавши теоретичний аналіз із потребами сучасної правозастосовної практики. Запропоновані у дисертації напрями вдосконалення законодавства та адміністративно-правового механізму регулювання професійного розвитку медичних працівників відповідають сучасним потребам реформування системи охорони здоров'я та мають перспективи практичного впровадження.

З огляду на викладене, обрана тема дисертаційного дослідження є своєчасною, актуальною, має важливе наукове та практичне значення, а її розроблення відповідає сучасним потребам розвитку адміністративного права, медичного права та вдосконалення державної політики у сфері охорони здоров'я.

Оцінка наукового рівня дисертації та наукових публікацій здобувача:

Дисертаційна робота справляє враження ґрунтовного та самостійного наукового дослідження, виконаного із глибоким розумінням особливостей правового регулювання сфери охорони здоров'я. Автором проведено значну аналітичну роботу щодо систематизації чинного законодавства, яке регламентує питання підвищення кваліфікації та атестації медичних

працівників, виявлено проблемні аспекти його практичного застосування та запропоновано власне бачення шляхів їх вирішення.

Позитивно оцінюється прагнення автора досліджувати не лише нормативні приписи, а й механізми їх практичної реалізації. Це дозволило уникнути суто декларативного характеру окремих висновків і сформулювати рекомендації, які можуть бути використані у діяльності органів державної влади, закладів охорони здоров'я, закладів вищої та післядипломної медичної освіти, а також фахівців, які здійснюють правовий супровід їх діяльності.

Важливою перевагою дисертації є комплексний аналіз взаємодії законодавства у сферах охорони здоров'я, освіти та публічного адміністрування. Авторка переконливо демонструє, що ефективність функціонування системи безперервного професійного розвитку медичних працівників значною мірою залежить від узгодженості адміністративно-правових механізмів, чіткого визначення компетенції суб'єктів управління та належного нормативного забезпечення адміністративних процедур.

Результати дисертаційного дослідження знайшли належне відображення у наукових публікаціях авторки. Їх зміст відповідає основним положенням дисертації, а апробація результатів дослідження у фахових наукових виданнях та науково-практичних конференціях свідчить про достатній рівень наукової зрілості авторки та належне висвітлення отриманих результатів у науковому середовищі.

З огляду на багаторічний досвід практичної діяльності у сфері медичного права слід зазначити, що значна частина проблем, порушених у дисертації, є актуальною для щоденної роботи закладів охорони здоров'я, керівників медичних установ, юрисконсультів та адвокатів, які здійснюють правовий супровід їх діяльності. На практиці саме недосконалість нормативного регулювання процедур безперервного професійного розвитку, атестації, документального підтвердження професійної компетентності та розмежування повноважень між суб'єктами публічного управління нерідко стає причиною виникнення правових спорів. У цьому аспекті запропоновані

автором висновки та рекомендації мають не лише наукову, а й очевидну практичну цінність.

Позитивно оцінюється й те, що авторка не уникає аналізу дискусійних питань, пов'язаних із реформуванням системи охорони здоров'я. Навпаки, у роботі здійснено критичне осмислення чинного законодавства, виявлено його прогалини, суперечності та колізії, а запропоновані шляхи їх усунення характеризуються юридичною виваженістю та узгодженістю із сучасними тенденціями розвитку медичного права. Особливої уваги заслуговують положення, присвячені удосконаленню адміністративних процедур та розширенню ролі професійного самоврядування.

Вважаю важливим відзначити, що дисертаційна робота вирізняється високою якістю правового аналізу. Автор не обмежується констатацією існуючих нормативних приписів, а оцінює їх ефективність, аналізує можливі ризики правозастосування та пропонує зміни, спрямовані на підвищення рівня правової визначеності. Саме такий підхід є особливо цінним для практикуючих юристів, оскільки дозволяє розглядати результати дослідження як основу для подальшого вдосконалення законодавства та формування єдиної практики його застосування.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації:

Наукова обґрунтованість результатів дисертаційного дослідження Олейнікової Тамари Володимирівни підтверджується насамперед комплексністю проведеного дослідження, системністю викладеного матеріалу та належним рівнем аргументації сформульованих висновків. Авторка послідовно реалізувала поставлену мету дослідження, забезпечивши логічний взаємозв'язок між визначеними завданнями, предметом дослідження, отриманими науковими результатами та запропонованими рекомендаціями щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання підвищення кваліфікації та атестації медичних працівників.

Переконливість дисертаційної роботи обумовлена тим, що кожен сформульований висновок спирається на ґрунтовний аналіз чинного законодавства України у сферах охорони здоров'я, освіти, публічного управління та адміністративного права. Авторкою критично проаналізовано нормативно-правові акти, які регламентують функціонування системи безперервного професійного розвитку медичних працівників, діяльність провайдерів освітніх послуг, організацію атестації, ліцензування та акредитації, а також правовий статус суб'єктів, наділених владними управлінськими повноваженнями у відповідній сфері. Такий комплексний підхід забезпечив належний рівень достовірності отриманих результатів.

Заслуговує на позитивну оцінку те, що авторка не обмежилась описом чинного нормативного регулювання, а здійснив його критичний аналіз, виявивши наявні прогалини, колізії та внутрішні суперечності. Зокрема, обґрунтовано необхідність удосконалення правового регулювання процедур атестації медичних працівників, нормативного закріплення компетентнісного підходу до оцінювання професійної діяльності, розвитку цифрових інструментів обліку результатів безперервного професійного розвитку та впорядкування адміністративних процедур взаємодії між суб'єктами публічного управління. Саме наявність чіткої причинно-наслідкової аргументації свідчить про належний рівень наукової обґрунтованості запропонованих рекомендацій.

Окремої уваги заслуговує дослідження інституту лікарського самоврядування. Авторкою здійснено комплексний аналіз європейських моделей професійного самоврядування, визначено їх ключові переваги та обґрунтовано можливість адаптації окремих елементів до української правової системи. Водночас позитивним є те, що запропоновані підходи не мають характеру механічного запозичення зарубіжного досвіду, а враховують особливості функціонування національної системи охорони здоров'я, чинної моделі державного управління та сучасних викликів, пов'язаних із реформуванням медичної галузі.

Як практикуючому юристу, мені імпонує прагнення авторки оцінювати ефективність правового регулювання через його реальний вплив на діяльність закладів охорони здоров'я, закладів післядипломної медичної освіти, медичних працівників та органів державної влади. Саме такий підхід дозволяє не лише констатувати наявність певних законодавчих недоліків, а й оцінити їх наслідки для правозастосовної практики. У роботі переконливо доведено, що недостатня визначеність адміністративних процедур, фрагментарність нормативного регулювання та відсутність єдиних підходів до оцінювання професійної компетентності можуть створювати умови для неоднакового застосування законодавства, виникнення правових спорів та порушення принципу правової визначеності.

Важливою перевагою дисертації є те, що запропоновані авторкою висновки не мають суто декларативного характеру. Більшість рекомендацій сформульовано таким чином, що вони можуть бути використані під час підготовки змін до нормативно-правових актів, розроблення підзаконного регулювання, вдосконалення адміністративних процедур та організації діяльності суб'єктів, які забезпечують професійний розвиток медичних працівників. У цьому аспекті дисертація виходить за межі суто теоретичного дослідження та набуває прикладного значення для правотворчої і правозастосовної діяльності.

Позитивно оцінюється також те, що приділено увагу особливостям функціонування системи професійного розвитку медичних працівників в умовах воєнного стану. Проведений аналіз свідчить про розуміння необхідності забезпечення балансу між гнучкістю адміністративних процедур та збереженням належних гарантій якості медичної допомоги. Запропоновані підходи до нормативного врегулювання адаптивних механізмів професійного розвитку є актуальними та відповідають сучасним потребам державної політики у сфері охорони здоров'я.

Наукова обґрунтованість результатів підтверджується і тим, що вони не суперечать загальновизнаним принципам адміністративного права та

медичного права, узгоджуються із сучасними тенденціями розвитку законодавства України, враховують міжнародні стандарти професійної діяльності медичних працівників та відповідають європейському вектору розвитку національної системи охорони здоров'я.

У цілому отримані результати, сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, логічно послідовними, внутрішньо узгодженими та переконливими. Вони становлять належне підґрунтя для подальшого вдосконалення адміністративно-правового регулювання підвищення кваліфікації та атестації медичних працівників, можуть бути використані у нормотворчій діяльності, роботі органів державної влади, закладів охорони здоров'я, закладів освіти, а також у практиці юридичного супроводу медичної діяльності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження:

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи дає підстави відзначити її високий науковий рівень та практичну спрямованість. Разом із тим окремі положення дослідження мають дискусійний характер, що є цілком природним для комплексної наукової праці, присвяченої актуальним проблемам адміністративно-правового регулювання. У зв'язку з цим, вважаю за доцільне висловити такі міркування та зауваження.

1. У дисертації ґрунтовно досліджено адміністративно-правові засади підвищення кваліфікації та атестації медичних працівників, однак питання гарантування прав медичних працівників під час проходження відповідних адміністративних процедур висвітлено меншою мірою. Зокрема, заслуговували б на більш детальний аналіз механізми адміністративного та судового оскарження рішень, прийнятих за результатами оцінювання професійної компетентності, а також процесуальні гарантії забезпечення права особи на справедливий розгляд відповідних спорів. Враховуючи, що результати атестації можуть безпосередньо впливати на професійну

діяльність медичного працівника, цікавим було б почути авторське бачення щодо того, чи потребує чинне законодавство запровадження окремої адміністративної процедури оскарження таких рішень або достатніми є існуючі механізми судового й адміністративного захисту.

2. Авторка переконливо обґрунтовує необхідність удосконалення правового регулювання діяльності провайдерів безперервного професійного розвитку та підвищення вимог до якості освітніх послуг. Водночас поза межами комплексного аналізу залишилися питання юридичної відповідальності суб'єктів, які здійснюють освітню діяльність у сфері безперервного професійного розвитку, зокрема у випадках порушення встановлених вимог, недотримання стандартів якості або неналежного документального підтвердження результатів навчання. У зв'язку з цим доцільно було б детальніше обґрунтувати, який саме механізм юридичної відповідальності таких суб'єктів, на думку авторки, є найбільш ефективним у сучасних умовах.
3. Запропонована авторкою модель переходу від формальної атестації до компетентнісного оцінювання загалом заслуговує на підтримку. Водночас дискусійним залишається питання забезпечення об'єктивності такого оцінювання, оскільки розширення дискреційних повноважень суб'єктів оцінювання потенційно може призводити до неоднакового застосування критеріїв професійної компетентності. Хотілося б почути позицію авторки щодо того, якими правовими механізмами доцільно мінімізувати відповідні ризики.

Наведені зауваження та міркування не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, її наукову новизну та практичне значення. Вони відображають окремі дискусійні аспекти досліджуваної проблематики, які можуть стати предметом подальшого наукового осмислення та розвитку

запропонованих авторкою положень. Загалом висловлені міркування не зменшують цінності отриманих результатів і не ставлять під сумнів їх наукову обґрунтованість.

Дисертація відповідає вимогам, установленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (*наукових установах*), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), а також Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

З урахуванням викладеного, авторка дисертації – Олейнікова Тамара Володимирівна – за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Доктор юридичних наук, доцент кафедри
менеджменту охорони здоров'я Національного
медичного університету імені О.О. Богомольця

Р.С. Титикало

